

ՄԱՅՐ ԱԹՈՈՒ ԴԻՒՆԻՑ

ԵԹՐԵՄ ԿԱԹՈՒԳԻԿՈՍԻ ԿՈՆԳՐԱԿԸ

ՊՕԴՈՍ ՊՈՏՏԻԱՐԻՔԻ ՕՐՈՎ. ԾԱԳԱՆՍ ՄԵՌՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐԺ-ՄԱՆ ՄԱՍԻՆ.

ՊԱՏՃԷՆ

Յ

ԻՍՈՒՍԻ ԲԵԻՍՏԱՍԻ ծառայ և շնորհիւ նորին Տէր Եթրեմ՝ Կաթողիկոս ամենայն Հայոց և Ճայրագոյն Պատրիարք Առաքելական սուրբ Եկեղեցւոյ Քրիստոսի նաեւ Երկնահանգէտ լուսանկար մայր Աթոռոյս սրբոյ Կաթողիկէ Եջմիածնի՝ Թագաւորեալ մայրաքաղաքի կոստանդնուպոլսոյ գերմարտախ և բարեացապարտ Ամիրայետայ և Ամիրայից և համայն բարեպաշտօն և մեծահաւատ գլխաւորայն Կանաթից հաւատարիմ սիրելեացոյ մերոց մտաւարանեմ սիրոյ ողջոյն Քրիստոսապարզ և օրհնութիւն աստուածային՝ առ ի խնդալ ի Տէր Երջանկաւեալ Կնիօք ի հաբուսա և յերկայն ժամանակս:

Կիտաւութիւն լիցի համայն սիրելեացոյ մերոց ցի նախքան զգալ ժամանէին աստ Զաւոր վարդապետի մերս հոգեօր որդեկի՝ հանդերձ ամենայն միաբանութեամբ սրբոյ Կահնի՝ ոչ միայն ի պէս պէս տարախօսանս մտաց իրր յայիս ծովու ծփեալ՝ ստաննեալք այլե յանհարին սուգ Թախծութեան համակեալ որդացաք զլուսաւորչակրօն ազգս մեր՝ աւաղելոյ զանձինս՝ որ զխոցեաք այսմ գառնահամրոյր ժամանակիս և կարի յիրաւունս քանդի բաղումք յերթեակեաց ևս և յուստաւորաց իրեւ ճշմարիտ իմն հասուցանելն մեզ լինել Պատրիարքի և այլոց ուննց իրր պատճառ խանդօրանն ուղղափառ դաւանութեան Հայաստանեայցս սուրբ Եկեղեցւոյ բայց իրեւ յարժանտհաւատ պատմութենէ Զաւոր վարդապետի ծանեաք հաւատաւաւ պրաջն աստ գութիւնս վաքր մի հանդարտեցան միտք մեր՝ և օրհնեաք և օրհնեմք միշտ զղերշարդի Ամիրայոյ զհարապատ օրդիւղ լուստաւոր ճողկա՝ ձերոյ սրբոյ Կահնի Կաթողիկէ Եջմիածնի որ հաստատուն մնալով ի վերայ ուղղափառ դաւանութեան Հայաստանեայցս սուրբ

Եկեղեցւոյ, դուն գործեալ էիր և միանգամայն զխորթացեալ եղբարս ձեր ածել ի միութիւն սիրոյ և առ ի հաճիլ այսմ ի զիմաց ձերոց զրեալ էր առ մեզ մերս հարապատ նուիրակ Աստուածատուր Արքեպիսկոպոսն զգիր իմն կնքոյ քանի մի Կաթողիկոսաց ընդ նմին և Պատրիարքն ասանձին իմն զիր ի նոյն գիտաւորութիւնս: Ապաքէն այդպիսի սիրելութեան և մէք մեծապէս ցանկամք և փափաղիմք բայց ի վարանս եմք թէ զխորդ կարելի ելանել այսմ ի զլուսա քանդի որպէս լսեմք առ ի մնջ հետեալք՝ մանաւանդ զօրեշցի կոչեցեալքն՝ չունին երբէք զիզձ և զյօժարութիւն սրտի առ այս որպէս գոք ունիք որոց և սեփական իմն է անպատին գաղանի գաւաճանութիւնս գործել՝ և ազդի ազդի որոգայթս չարութեան մեքենայել առ ի վնաս ազդի մերում: զորոյ զփորձ առեալ եմք և առնումք միշտ նա զի թէ և ոչ այս պատճառս որ թողից զազդի մերում՝ զընդարոյս բնաւորութիւնս որք սովոր են յոչինչ պատճառս խռովիլ և ազմուկ շփոթի յարուցանել ցի տրդարեւ որ քաղաք և որ զիւղ իցէ արդեօք ի յօսմանեան Տէրութիւնս, յորս բնակեալ ժողովուրդք մեր՝ ոչ ամբոխեցան և ոչ վրդովեցան ընդ այս լուս այլ զյօգնավորոյ շփոթութիւնս ժողովրդոց մերոց եղևոց ընդ իշխանութեամբ պարօնց և սուսայնս արդարեւ չեմ բաւական զբաւորական բանեք յայտ առնել: միայն թողում Զսկորոս վարդապետի ցի ի դալն այդր բերան առ բերան խօսակցութեամբ պատմեցէ ձեզ ցոր ետեան աջօք և լուան ականջօք: Արդ եթէ այսչափ վրդովումն ակրեաց յազգս մեր յամենայն տեղիս մանաւանդ ի Թագաւորեալ քաղաքոյ ի լսել նոցա՝ թէ և մէք ձայնակից առ այս գտեալ զբրեալ եմք առ Առաջնորդս վասն երեկքին իրացնս որպիսի արդեօք գայթակղութիւնս և խռովութիւնս ունի յում պէտս յուղիլ ի մջ նոցա: Զորս յորժամ՝ զմտաւ ածանս արդարեւ ստեղծ և գարհաւրիմ՝ յանձն իմ և երկրնչիմ՝ ևս թէ ի խնդիր սակաւուցն՝ ի կարեւորացն ունիմք զրկել և ի փութալ մեր զայս ստանալ՝ հանդերձեալ եմք կորուսանել և զոր ունիմք: Զանկացան այսմ՝ միաբանական սիրոյ և բաղումք ի նախնեաց մերոց որք լցեալք

էին հոգւով սրբով և երկնային իմաստութեամբ, մանաւանդ իսկ փայլէին պէս պէս սքանչելագործութեամբ, և ընդ դարս դարս ժամանակաց քաջագօտի եղեալ, թափեցին զամենայն ծիգն զօրութեան ոգւոյ իւրեանց՝ կատարել, զոր ցանկային, այլ կարողացան արդեօք: Յայտ է թէ՛ ոչ, որքամ ապա արտասուօք զիմն զժբախտութիւնս որ յառաջ իմ ծագեցաւ այս խորհուրդ, զոր ի կանուխ ժամանակաց ոչ բռնութիւն ահեղախորխոր թաղաւորաց, ոչ ճշմարտութիւն գրչի կորովամիտ իմաստնոց և ոչ բացատրութիւն մերումն ուղղութեան հաւատոյ ի հոգեկից փարդապետաց, միանգամայն ասել, ոչ որքախանք՝ և ոչ սպառնալիք առ նոսա՝ զօրեցին տանիլ ի գլուխ: Ապա աղաչեմ, աղաչեմ զձեզ սիրովն Քրիստոսի, ուշի ուշով զեւս կատարածի սորա խորհրդի, զի մի՛ յետոյ եղիցուք առակ նշանաւակի, ևս և առիթ դայթակողութեան և պատճառ կորստեան ազգիս խաղաղութեան: Զհօտ բանաւոր ոչխարացն իւրոց յանձնեալ է մեզ այսօր Հովնապետան Քրիստոս, զորս պարտիմք չկորուսանել, թէ և կայցէ տաջի վտանգ կորստեան փառաց և իշխանութեանց, ևս և մարմնական պիտոյից:

Այլ եթէ պատճառ ի մէջ բերցի հարկեցողիչ հրամանն Արքունի առ այս փաստ համ ամենայնիւ, զի որպէս յայնժամ նոյնպէս և այժմ, եթէ՛ կամիք, կարող էք պահել զԱզգս մեր ի վտանգէ քաջահանձար խոհականութեամբ ձերով, և իմաստուն պատասխանատուութեամբ, որով զերախայլիք ըստ հոգւոյն տուչութեանն թող զի և տէրութիւնն քաջածանօթ իսկ է՝ թէ ընդ ժամանակս ժամանակս քանի քանի այսպիսի անցք յուղեցան և չէին ի գլուխ ուստի առ այս փոյթ յորդորեմ՝ զգերյարգի սիրելիապ մեր, որով իրաւի անուն բարեաց ժառանգէք յազգի մերում իբրեւ զնախնի Ամիրայան, որք պաշտպանութեամբ Ազգիս մեծանուն հանգիստացան, որոց անուանք գերապոնծ գովութեամբ այսօր յիշատակին ի մէջ և յԱզգէս մերմէ, զորոց զհոգիան տէր լուսաւորեսցէ և զբեցէ զանուանս նոցա ի գպրութեան կենաց իւրոց:

Արդ՝ ի վախճան բանիս ի սոյն այս համաօտեմ, ինայեւ յալիս ձերութեան իմոյ,

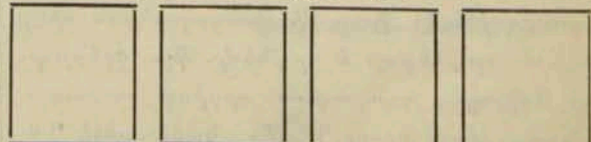
և մի՛ անտկալի աղետից ողբովք իջուցանել զառօրեայ կեանս ի գերեզման մահու՝ և մեր ցորչափ կենդանի եմք, ոչ պաղարիմք հանդերձ սրբազումմար միաբանութեամբ սրբոյ Քահնա՝ կանխել յաղօթս առ բարձրեալն Աստուած, զի քաղցրագութ խնամք ամենակալին Աստուծոյ աւատացի միշտ ի վերայ օսմանեան մեծագոր և բարեբախտ Արքային մերոյ, զպաշտամբս նորա կորագլուխս առնելով, զթագաւորութիւնս նորա հաստատունս պահեսցէ, և զքաղցր ակնարկութիւնս նորա և զործակուց նորին՝ անսպակաս արացէ ի մէջ և յԱզգէս մերմէ, և զձեզ զգերյարգի սիրելիապ մեր առաւել ևս իշխանական պատուով մեծութեան յորդուց յորդիս՝ և յազգէ, յազգ յօգուտ և ի փառաւորութիւն Ազգիս չքեղապարզեալ՝ յաչա տէրութեանն քաղցր երեւցուցէ, և ընդ իւրով ամրածածուկ Աջովն պահպանեալ, միշտ զերծ և ազատ կացուցէ զձեզ յըստ հոգւոյ և յըստ մարմնոյ հիւանդութեանց, ևս և յերեւելի և յաներեւելի փորձութեանց կենցաղոյս զօրաւիզ լինելով յամենայն գործառնութիւնս ձեր, և ի յոգնահոյով ամս ժամանակաց ի քաջողջութիւնս կենաց խաղաղաւետ և անդորր կենօք հանդերձ որդովք, զարմօք և զաւակօք զձեզ երկարածեալ՝ յետ յաստեացս ելանելոյ՝ փառապարգեսցէ յերանաւետ կեանս ցնծութեան, և սրբոյ միածնաւջ տեղւոյս և ամենայն Արքութեանց, որք աստ զեաւեղեալ կան շնորհք և օրհնութիւն ի հոգիս և ի մարմնս ձեր և համայն Ազգիս մերում՝ սրբաւեալ ծաւալեսցի: Եւրօք օրհնեալք յԱստուծոյ և յամենայն Արքոց նորա և ի մէջ, Ամէն:

Կաթողիկոս ամենայն Հայոց.

յամի Տեառն 1821. մարտի եւն:

և սուրբ կաթողիկէն Էջմիածին:

Անգամք սուրբ ժողովոյն բարձրագոյն խորհրդարանի Արարատեան սրբոյ Աթոռոյ ամենայն Հայոց Կաթողիկէ Էջմիածին:

Երկրորդ Կաթողիկէն Էջմիածին
Երկրորդ Կաթողիկէն Էջմիածին
Երկրորդ Կաթողիկէն Էջմիածին
Երկրորդ Կաթողիկէն Էջմիածին

Ժամերգնացի Եկեղեցւոյ տէր Եկեղեցւոյ տէր	Եկեղեցւոյ տէր Եկեղեցւոյ տէր	Եկեղեցւոյ տէր Եկեղեցւոյ տէր	Եկեղեցւոյ տէր Եկեղեցւոյ տէր

ՍԿՁԲՆԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՆԿԱՆԵԱՆ ԱԶԳԵՐԻ
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՐԱՆ.

Բարձր Սրբազան Արքեպիսկոպոսիդ Յովհաննու, յարգոյամեծաւ եղբօր իմոյ սիրեցելոյ ի Տէր խնդալ:

Ահա քանի փառք անձինս որ ի ձերմէ սրբայնութենէ չունիմք զգիրս և պատասխան ամենայն զրեցելոցն ձեր՝ թարց յապաղման դարձուցեալ եմք:

Իսկ այժմ՝ մինչ բազմացեալ են առ մեզ նորարոյս լուրք և համբաւք վասնորոյ պարտաւորութիւն անձին իմում՝ համարիմ յարգոյ եղբօրդ իմում՝ հոգորդակցիլ որ ոմանք ի սոցունց զգալիք են և ոմանք սքանչանալիք:

Որոց սկսուածքն այսպէս կարգեսցուք նախ ի Կալաց եղեալ քայմաբաւն տաճկաց հրամայել զմի ծառայիցն սպաւանիքի սպանաւնել և սպաւանիքն պատուիրէ իւրոց ծառայից անհաճու լինել և գտեալ ժամ՝ պարսպոյ՝ սպանանել ոչ միայն ի ծառայիցն քայմաբաւի այլ՝ նաեւ զնա ինքն վասնորոյ ի յաւուրս բարեկենդանի տեսեալ զքայմաբաւն երկաթաբար և բազմութեամբ ծառայից անցանել ընդ պողոտայն քանի մի անձինք ի յուսաց ընդ սպասաւորացն սպաւանիքի միաբանեալք քանի մի զուշուն հրացանի արձակեն ի վերայ նորա ի պատուհանէ խանութի իւրեանց և յորոց հարուածոց չարաչար վիրաւորեալ քայմաբաւ՝ տաճիկն՝ անկանի ի յերկաթաբար մեռեալ և ծառայք նորին զայս տեսեալ կատաղաբար յարձակին ի վերայ քրիստոնէից և յոյնք ունելով զմեծ պատրաստութիւնս՝ համարեա թէ յոյժ սակաւս ի նոցուց փախստեալ ասորեցուցանեն և նոյն փախուցեալքն փութան յամբոցն Խալայեղու և ան-

տի առեալ 150, և կամ 200 տաճիկս զան ի Կալաց և յոյնք ընդ մօլտափանաց ընդ առաջ ելեալ նոցա՝ օրինաւոր կերպիւ ճակատին ընդ միմեանս մինչև յերկուց կողմանց անկանիլ աւելի կիսով չափ և տաճիկք տեսեալ զինքեանս նուաճեալ ցրուին ընդ քաղաքն առ մենայն և հուր լուցեալ ի տանիս՝ այրեն զքաղաքն և ինքեանք սակաւաւորք անդրէն փախչին յամբոցն Խալայեղու, առ ի բերել զմեծ գունդ ի զօրացն տաճկաց: Յայսմ՝ համբաւոյ կատաղեալ յուսաց և մօլտափանաց զէն առեալ ի ձեռնս՝ սպանին համարեա թէ ի միում աւուր զամենայն տաճիկս որք գտանեն յերկիրն մօլտափանու և յայնմհետէ երկուցեալ ի սպաւանայեաց թագաւորին՝ զօրաժողով լինին և ձայն տան յամենայն ուստեքէ զսղ և միաբանիլ ընդ նոսա ուստի միաբանութիւնն այն հրեշտակս առաքէ առ պէյն մօլտափանու կամ անձամբ թողուլ զպաշտօնն և կամ միաբանիլ ընդ նոսա քանզի իբրեւ քրիստոնէի՝ ոչ կամին խառնիլ զարիւն նորուն ընդ արեան անօրինաց ուստի և նա յանձն առնու միաբանիլ ոչ միայն ի բարի խորհուրդս նոցա այլև՝ պատրաստ ցուցանէ զանձն ընդ զոյիցն, առաջինն լինիլ առ նոսա Վասնորոյ համայն միաբանեալքն անկասկած իջանն առ նա և երդմնեցուցանեն զնա գոլ նոր առաջնորդ և յամոյս 26-ին հանդէս մեծ արարեալ ի բաղիպուցանեն? զնա զՄիխայէլ պէյն Սուցոյ ինքեանց արդ, որ է յառաջընթաց և կամ առաջնորդ և ի գունդս գունդս բաժանեալ զօրսն տան ի ձեռս քաջ գնդապետաց հնարելով զնորոգ դրօշակս ըստ հնոյ խաչակիր զօրացն այսու ստորագրութեամբ ի դրօշակ քրիստոսական խաչին և ազատութեան քրիստոնէից: Եւ համեմատ այսմ առնեն ի Պաշարեստ ի Ֆոքչան և ի փոքրն * իսկ ի Պաշարեստ որովհետեւ մեռեալ էր պարոնն նոցա և փոխանակ նորա կարգեցեալն էր քալիմաք պէյն նախ քան զայս խառնութիւնս անդ յարուցեալ էր այր մի որ ժողովեալ գունդ մեծ զօրաց ոչ թողացուցանէր զնոր պէյն անցանիլ ի Կունդին և յորժամ այս ևս յաջողեցաւ ըստ բախտի նորա առա-

* Մի քառիկանդ քաց և բողոքուած:

ւել ստուարացոյց զգուշոյս իւրս և եղև ինքն «արայ» այսինքն ստաջնորդ երկրինս որոյ տնուանն է Քէոզոր Վլատիմիրէսկոյ։ Այս այր երբեմն ծառայեալ ի զօրս կայսերութեանն ռուսաց, առեալ է առաքման կադիտանութեան և ապա սպասարայ առեալ բնակեալ է ի հայրենիս իւրս ի փոքրն Արտեայ։ Բայն սորա բազում դովութիւնս խօսին ականատեսքս որպէս վասն խմատութեանս նոյնպէս և վասն քաջակորով արիւթեանս։

Ընդ նմին և Աերոք ընկեցին զառձկական լուծն ի պարանոցէ իւրեանց, ընտրելով ինքեանց ստաջնորդ փոխանակ նոյննոյն Գառախօրիւրս զՄէլէշ անուամբ զմն այր քաջ և խորհրդականս որ այժմ ունին միտրանիլ բնդ Աւրահայ։

Իսկ Եանիցու փաշայն 70 (թուանշանի ընթերցումը կտակածելի է) հազար յունական զօրք արեալ է զբազում գաւառս առձկաց և զօրսն սուլթանի ամենեկն նկուն առնելովս զի սա սա կարգեալ էր Փէհմիլան փաշայն երկու այլ փաշայեքս և վասն ոչ յալթերոյ վաղվաղակի զթշնամինս այսինքն Եանիայու փաշայնս Փէհմիլանն մահադեղօք հանել ետ սուլթանն ի կենաց և երկու այրսն զրկեալ ի փաշայական պատուոյս արապեանց յԱնատոյու երկիրն և փոխանակ նոցա կարգեաց զՀիւսէին փաշայն ոմն մեծ բազմութիւն զօրքս որ սկերիմն է Այի փաշային Եանիայու։ Իսկ Այի փաշայն մինչ կարաց պզտորիլ դառն նոյն յոյնն ի ձեռն յունական հպատակաց իւրոց, այժմ զմեծամեծ նախճիրս գործերոց է առաջի սուլթանեան զօրաց։ Գուցէ կարի զիւրութեամբ մտանել մարթացի և ի Պոլիս զի բաց ի բազմութենէ ցամաքային զօրաց ունի և հարիւր յիսուն պատերազմական նուս որ պատրաստի մնան հրամանի կառաւարչին իւրեանց Այի փաշային Եանիայու ակնաշէտ և յորժամ լուր եղև տաս մօրաւայու և պուքարեառս խռովութիւնքնս բազմութիւնք աստիճանաւորաց, որք առա կային ի յունական աղղէս ազատորէն առեալ զպաշտօրթ ի կասափարէ, տեղւոյս անցին յոյն կողմն վասն խառնելոյ ընդ միարանական զօրս յունաց։ Դիմաց աստի և եներալ քնեալ Խիսիանդիս որոյ հայրն երբեմն պարսն էր ի Պուքարեայ և

ի սկիզբն վերջին պատերազմի ռուսաց՝ ընդ առձկացն անցեալ էր յոյս կողմն։ Իսկ փոքր առաքմանաւորք և փաճատականք յամենայն աւուր հեաղհեաղ անցանկէս ի յՊոլիսու բազմութիւնք անցին ոչ միայն երկրաւարդք այլև ծերք և անուանի անաւորք և սոցա խորհուրդն է՝ աճապարել տանուլ զերկասին ամրոցսն առձկաց, որ յոյս կողմն են Գունայուն Կորայիլ Երեկոյ ? որ է հանդէպ Ասուշչուգու է մինչդեռ առձիկք անկասկած կան ի նմա և չունին մուտ առ ինքեանս արապին զօրաց և ինքեանք ևս յոյժ սակաւաւորք են զի փաշայք ամրոցաց և զօրք նոցա հրամանաւ սուլթանին զիմեալ են առ Այի փաշայն Եանիցուս որ ամեական ծանապարհաշէտի են ի բնակութենէ իսրեանց։ Առ ներկայս այսքան ունելով սոսոյց պատմութիւն ժառանգոցս փութամբ ծանուցանել ձերբւմ բարձու սրբազնութեանս և զուք եթէ պատշաճ համարիցէքս ծանուցէք սրբազնասուրբ Գահանայակաինս սրբազան Կերսէս արհաւիր և տղայ յոփակիմն եղիազարեանս այլ ես չունենայով ժամանակ ընդ յերկար պարապելոյ՝ չգրեցիս զի պատպաստիմ երանել առաի Երամայի և յԱղքիրմանս վասն վերջաւորելոյ տեղ զգործն նախրականութեանս զի յետազոլութեամբ մի գուցէ ամենեկն խախտեացի։ Ահա շտապիւս աստի կարէք խմատաւորելս որ սկաւածք զբոյս ի վերայ կիսատ լերթի պատահեալ չկարացի ի վերայ ամրոջի վերածել, զի ոչ ներէ ժամանակիս։

Երկիրս մեր խնամք Ամենակալին Աստուծոյս և արդարութեամբ խնամաշատ կայսերն մերոյ Աղեքսանդրու յանդորութեան և յապահովութեան կայ և ևս պահեսցէ Տէր Յիսուս ազատ համայն ակրութիւն նորա ի ակրանեղ մօրութիւնէ, որ բոլոր Եւրոպայց արմատն խմատութեան այնու կաւարցեալ ջանան նորանոր օրինօք պատասպարելս և զչար խորհուրդս իւրեանց ամենայն ուրեք փութան հատուցանել, առ ի պարճանա վարկանեալ լի ակրանեղութիւն և կատարելութիւն մտաց, զի Աստուած ասին զամենեկանս հաւատար մարդ կողմնաց, բնդէր պօրտի ոմն տաւել լինել քան զմիւսնս կայն։ Ահա լըբումն ասելի խորհրդոց նոցինս որք հեռե-

յան նորոգագէտ խնամանակաւքն յունաց, որոց կառարածն ըստ երեւոյցն է ի կորուստ ելմէ ոչ Աստուած, և կոյսն հոգի ձեռնառ չլինելն ըստ կարողութեան իւրեանց:

Արդեւ երեւ յոյք յամենայն տեղիս ունեցեալ են վերեանց լրասեւքն, զի կողմն կրեաւ, և այլ ևս բազումք կողք արկեալ են յինքնեւ, զառձկական յոճն, և պարտասեալ են միարանութեամբ տալիս քան 200 պատերազմական նաւս ի վերայ սոխտակ ծովուն առ ի զգէմ ունել ոչ միայն տաճկական նաւուց, այլևս Անկիտացոյ, որ թողեալ զխորհրդակցութիւնն թաղաւորաց քրիստոնէից, փան իւրոյ շահուն միարանեցաւ ընդ տաճկաց ներսոյ զաշխարհութեամբ, որ ընդ բարեկամ տաճկաց բարեկամ լիցի և ընդ թշնամիան տակիս և ի ժամ պատերազմի նորա 30. հազար զօրս առցել յոյնութիւն: Այսու տակի արարմամբ ի միարանութենէ թաղաւորաց արտաքս ընկեցաւ, և այժման խորհրդոյն Աքքայից ոչ միարանեցաւ որոյ պատճառաւ յուսամ թէ այժման քրիստոնէից արկածութեանն ձեռնառ լիցի մեր ոգորմած կայրեն, որ և սէք—սութեան ժողովման մեծաթիւ գումարն սակաւ զդաշուցանէ, որ ի հարկւրոյ մէկ մարդ պահանջի, որ յառաջն ի հինգ հարիւր, երկու կամ երեք լինել, իսկ յայտ ամի ի հինգ հարիւր, հինգ այլ խնդրի, որ է պարզ գուշակ պատերազմի:

Մնամ ձերոյ բարձու սրբազնութեանն պարտատական ծառայութեամբ խնով և ամենախնայաճ բարեկամեցողութեամբ, Գրեգոր Աքքեպիսիպոս (երկու քառ անընթեռնէ).

Պ. ԼԱՅՈՑ.

№ 28

1821, մարտի 2

ի Քիշնով:

Ս. ԳՐԵԳՈՐ ԼՈՒՍՆԱՐՉԻ ՆՈՐԱԳԻՏ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Բելգիական արքայական ձեմարանի գիտական հանդէսի մէջ Académie royale de belgique Bulletin de la classe des lettres et

der sciences morales et politiques et la classe de beaux-arts. 1900 № 7. pp. 608—1. Bides անունով զիտնականը համառօտ, բայց կարեւոր տեղեկութիւններ է հաղորդում յունարէն լեզուով գրուած մաղաղածից մի կրթնադրի մասին, որը պարունակում է Պոլիկարպոսին նուիրուած մի ներբող, Յովհան Ոսկերեանի և Վլասիոսի վկայարանութիւնը, Գրեգոր Լուսնարչի վարքագրութիւնը և Թովմաս առաքեալի Գործքը:

Մեր երկրում շատերը չափազանց սղատաւմութիւնից փախենում են հին փառած Յունութեններիս Ոսկեփորկիներիս ձառնաբերներին և այլն մօտենալ, այդպիսիներին յանձնարարում ենք M. Ehrhard-ի Legenden sammlung des Symeon Metaphrastes und ihr ursprünglicher Bestand (Freiburg. 1897.) պատուական զիրքը, որից կարելի է սովորել թէ, ի՞նչ քան մեծ պատմական, գրականական և ինչ նշանակութիւն ունեն վերոյիշեալ ժողովածուները:

Ենչպէս բովանդակութիւնից երեւում է, Յունարէն կրեւագիրքը մեր ոսկեփորկիներիս մի բան պիտի լինի: Նա Բրիւսակի արքայական մասնադպրանի ամենանոր սեպհականութիւններից մէկն է: Մաղաղածից թերթի մեծութիւնն է՝ 27 ս. երկայնութիւն և 19 լայնութիւն, գրութիւնը երկսիւն, անհասար ատղերի թուով:

Մենչեւ այժմ յայտնի են յունարէն լեզուով ս. Գրեգոր Լուսնարչի հեռեւեալ կենսագրութիւնները. 1)-ը հրատարակուած է Acta Sanctorum ժողովածուի մէջ (հատ. VIII. էջ 320 չ. սեպտ.), 2)-ը Migne-ի Patrologie-ի (CXV. 943 չ.): Այս 2 կենսագրութիւնները միասին հրատարակել է de Lagarde Գէօթինգէնի զիտնական հանդիսում (Göttingische gelehrte Anzeiger u. s. w. B. XXXV. 1888): Արանցից առաջինը ըստ զը Լադարդի Հայերէն Ազաթանեղեղոսի թարգմանութիւնն է (զը Լադարդի այս յօդուածի և Paul—Wissowa, Realencyclopädie-ի մէջ յիշուած են՝ Գուդըշմիտի Լանդուայիս Կարբիերի և այլոց հետապօսութիւնները, անս. բառս Agathangelos.) թէ, ի՞նչ չափով առաջինը Միտաֆրաստիս ապկեցութեան է, եւթարկուած և ի՞նչ յա-